

VERSCHIJNT

Alle dagen, behalve Zon- en Feestdagen.

ABONNEMENTSPRIJS:

Voor 's Gravenhage per 3 maanden . . . . . f 4.50.
 Voor de overige steden des Rijks . . . . . 5.50.

ZATURDAG 26 MEI.

UITGEVER-DIRECTEUR.

C. H. SUSAN, Jr., te 's Gravenhage.

Hoofd-Correspondenten M. Schooneveld en Zoon,
 Beurssteeg, te Amsterdam.

Brieven franco aan het Bureau De Grondwet.

Jan Hendrikstraat, n°. 259.

PRIJS DER ADVERTENTIE:

Van één tot zes zegels . . . . . f 1.00.
 Voor elk regel meer . . . . . 0.15.
 Behalve d 35 cts. zegelgeld.

Aankondigingen van geboorte, huwelijk en overlijden
 worden geplaatst tegen betaling van f 1, het zegel
 regt daaronder begrepen.

Marine.

De belangstelling in onze Marine is voorzeker algemeen. Het geldt toch eene zaak, waarin dierbare belangen des Vaderlands in hooge mate betrokken zijn; en wanneer men daarbij overweegt, dat het herstel der Marine te gelijker tijd diep zal ingrijpen in onze financiële huishouding, dan twijfelen wij niet, of een uitspraak van het hoogst gewichtig Verslag, thans door de Kamer over het bekende voorstel des Ministers van Marine uitgebragt, zal met aandacht door onze lezers worden overwogen. Wanneer zij zich onze artikelen over het *„Verval der Marine“* herinneren (1), dan zal bij de overtuiging, dat ook onze belangstelling in die zaak in hooge mate was opgewekt, zich ook voegen het bewijs, dat wij in menig opzigt denkbeelden omtrent het herstel der Marine geopperd hebben, waarin nu de meerderheid der Kamer blijkt te deelen.

Zoo als men weet, heeft de nieuwe Minister een *„stelsel voor de Nederl. Marine“* ontwikkeld en daarbij eene halfjaarlijksche begrooting aangeboden, die op dat nieuw ontworpen stelsel — bestemd om in eene reeks van twaalf jaren te worden uitgevoerd — gegrond is. De hoofdvraag, welke de Kamer zich dermaal stelde, was: *„of het voor haar mogelijk was op het tegenwoordig oogenblik, hetzij dit, hetzij eenig ander voorzigtig toekomstige inrigting der Marine aan te nemen en het stelsel gezet te onderzoeken en daarover een bepaald oordeel te vellen?“* Reeds gister deelden wij mede, dat die hoofdvraag door de meerderheid in ontkenning zin werd beantwoord. Van groot gewicht nogtans is het, om met de redenen, welke tot dit afwijzende besluit geleid hebben, nader bekend te worden; zij komen hoofdzakelijk op het volgende neder:

Als een wets-ontwerp van meer gewichtigen of meer omvattenden aard der Kamer is aangeboden, wordt, eer de opzettelijke overweging daarvan aanvangt, aan de leden gewoonlijk eenige tijdruimte gegund, om zich voor de hun opgelegde taak behoort voor te bereiden. Men acht zulk een uitstel noodzakelijk, ook opdat de voorlichting van deskundigen buiten de Kamer niet ontbreke. In het tegenwoordig geval kon die gebruikelijke weg niet worden ingeslagen. Vóór 1° Julij aanstaande moet eene nadere wettelijke voorziening omtrent de uitgaven voor het Departement van Marine over het loopende jaar tot stand zijn gebragt. Twee of drie dagen dus nadat de inhoud dezer begrotingswet en van de daarbij gevoegde omschrijving van een nieuw stelsel voor de Nederlandsche Marine ter kennis der leden was gekomen, hebben zij zich groeppen gezien, daarover in de afdeelingen een gevoel te uiten. Om de aangeduide reden zal daarop zeer spoedig eene eindbeslissing moeten volgen. Zoo dat eindbesluit zich mede tot eene goed- of afkeuring van het aanvankelijk voorgeseld stelsel moest uitrekken, zou, naar het oordeel dezer leden, het onmogelijke worden gevorderd.

Het geldt hier eene zaak, waarin dierbare belangen des vaderlands in hooge mate betrokken zijn, en die tevens diep ingrijpt in geheel onze financiële huishouding, niet slechts voor het oogenblik, maar voor eene lange reeks van jaren. Tot de beoordeeling der gewichtige vraagpunten, die bij de aanneming van een vast stelsel voor de Nederlandsche Marine in aanmerking komen, wordt bij uitnemendheid de voorlichting van deskundigen gevorderd.

Het aangeboden stelsel heeft, wel is waar, het Verslag der Commissie tot grondslag, die in 1852 onder het voorzitterschap van Prins Hendrik bijeengeroepen werd, om vraagpunten omtrent het zeezeven van den Staat te beantwoorden. Doch dat Verslag heeft tot nu toe niet zooveel aanleiding tot openbare wisseling van gedachten gegeven als tot toelichting van het ontwerp wenschelijk zou zijn. De Commissie, uitsluitend zamengesteld uit zee-officiëren en ingenieurs bij de Marine, was zeker allezins bevoegd, om eene beantwoording der gestelde vragen te leveren. Maar hare leden waren allen mannen, uit den aard der zaak meer bijzonder gestemd voor de eer en verheffing van hun wapen, en door wie dien ten gevolge ligt bij de volvoering hanner taak andere, insgelijks zeer wezenlijke belangen over 't hoofd konden worden gezien. De Commissie deed hooge eischen, zoo zelfs, dat zij in haar Verslag bedachtheid liet doorstralen, of niet het oog op den toestand van 's Rijks geldmiddelen wel aan die eischen zou worden voldaan, en dat twee harer leden, bevestigende zee-officiëren, een van de meerderheid afwijkend gevoelen ontwikkelden, over hetgeen voor het herstel en de standhouding der marine gevorderd werd. Vrezende dat het geëit verlangen onbereikbaar was, meenden deze zee-officiëren zich voor de aanvraag van een lager jaarlijksch cijfer, ten behoeve

van het Departement van Marine te moeten verklaren. Bij zoodanig verschil van zienwijze kon onder de deskundigen het gevoelen geen post vatten, dat aan de wenschen der Commissie zou worden voldaan, en werd dus van hunne zijde deze taak niet met zoo veel ernst in 't openbaar behandeld als anders zeker het geval zou zijn geweest. Slechts zeer enkele geschriften zagen daarover het licht, aan welke men verre is van verdiensten te ontzeggen, maar die toch niet voldoende zijn om de zaak genoegzaam op te helderen.

Hier komt bij, dat het stelsel, 't welk door den tegenwoordigen Minister van Marine is omhelsd, op eene in 't oog valende wijze afwijkt van hetgeen door de Commissie werd voorgestaan. Terwijl deze bijv., als resultaat van haar onderzoek, eene actieve sterkte van 5586 koppen voor onze zeemagt in gewone tijden meende te kunnen aannemen, wordt die sterkte door den Minister op 6422 koppen bepaald. Er bestaat dus hier al dadelijk een verschil van vele honderden zeelieden. Evenzoo heeft de meerderheid der Commissie de jaarlijksche geldelijke behoeften van het Departement van Marine op een lager cijfer geraamd dan volgens den Minister daarvoor gevorderd wordt. De onzekerheid omtrent zulke hoofdpunten wordt te grooter, als men een merkwaardig geschrift raadpleegt, dat in den laatsten tijd over het thans behandelde onderwerp het licht heeft gezien, en ofschoon de schrijver onbekend heeft willen blijven, blijkbaar van eene bevoegde hand afkomstig is. Daarin wordt betoogd, dat bij een krachtdadig herstel van 's lands vloot het totale cijfer der Staatsbegrooting voor het Departement van Marine voortaan op f 6,400,000 zou moeten worden gesteld, en dat voor dat herstel zelf eene ronde som van f 8,000,000 noodig zou zijn. Volgens het stelsel van den tegenwoordigen Minister van Marine zou daarentegen het cijfer der begrooting van zijn departement voortaan ten minste f 8,203,000 moeten bedragen, en voor het herstel van het materieel, dat is voor den aanbouw van schepen om 's lands vloot op de vereischte sterkte te brengen eene gezamenlijke som van f 17,570,000, over twaalf jaren te verdeelen, gevorderd worden.

Al ware het voor de leden der Kamer mogelijk, bij dien strijd van gevoelens nu reeds eene bepaalde keus te doen, zou het in het belang van ons zeezeven zelf niet wenschelijk zijn, dat daartoe in het tegenwoordig tijdgewricht werd overgegaan. Aangenomen dat het stelsel van den tegenwoordigen Minister van Marine de goedkeuring der Kamer verwierf, zou daaraan steeds de smet kleven van met overijling en zonder genoegzaam onderzoek te zijn doorgedreven. Dit zou aan de duurzaamheid van dat stelsel, aan de blijvende gezindheid om zich voor het in werking brengen daarvan opofferingen te getroosten, in den weg kunnen staan.

Daarenboven kon men van deze zijde niet inzien, dat zóó dringende haast bestaat om tot eene eindbeslissing over het voor 's lands Marine aan te nemen stelsel te geraken. De hoofdzak, die het daarbij geldt, is de aanbouw van nieuwe oorlogsschepen, om 's lands vloot op de vereischte sterkte te brengen. Voor dien aanbouw wordt, volgens den Minister zelve, een tijdperk van volle twaalf jaren gevorderd. Waar zoo veel tijd nog verlopen moet om het verlangde doel te bereiken, scheen een uitstel van weinige maanden, eer de buitengewone aanbouw aanving, zulke nadeelige gevolgen niet na zich te kunnen slepen. Welligt was dat uitstel zelfs wenschelijk, daar op dit oogenblik de voornaamste benodigdheden voor den scheepsbouw, zoo als ijzer en hout, buitengewoon hoog in prijs gestegen zijn.

Op al deze gronden werd dan ook door de meerderheid het verlangen geuit, dat de tegenwoordige begrotingswet los werd gemaakt van het stelsel, dat daaraan ten grondslag ligt, en dat dit stelsel voor een nader onderzoek, als de leden der Kamer geacht konden worden daaromtrent genoegzaam te zijn ingelicht, werd voorbehouden. De Regering moest, meende men thans zich bepalen tot het aanvragen der noodige geldsommen, om 's Rijks zeemagt gedurende de zes laatste maanden van 1855 op den tegedwoordigen voet te onderhouden. Zij behoefde daarbij alle denkbeeld van verbetering en herstel niet ter zijde te laten. De begrooting kon zoodanig worden ingerigt, dat zij voor elk later aan te nemen stelsel paste. Daar men het eens is, dat bij onze vloot aan vermeerdering der stoomkracht behoefte bestaat, zou de raming in die richting kunnen plaats hebben. Des noods kon eenige verhooging der tot nu toe voor het Departement van Marine aangevraagde sommen in aanmerking komen; maar in allen gevalle moest die verhooging beperkt zijn, en het besluit omtrent het aan te nemen stelsel worden verdaagd tot de behandeling der Staatsbegrooting voor 1856. Dan zou de Kamer waarschijnlijk meer bouwstoffen voor haar onderzoek hebben verkregen en dus met meer kennis van zaken kunnen beslissen, dan zou zij tevens de buitengewoon aangevraagde geldsommen voor het Departement van Marine, beter dan

thans, in verband kunnen beschouwen met de kosten van ons defensiewezen in 't algemeen en met den geheel omvang onzer staatsbehoeften en middelen.

Het tweede punt, dat behandeld werd, betrefte de kosten aan het in werking brengen van het aangeboden stelsel verknocht, in verband beschouwd met de financiële kracht des lands. De meeste leden, die het voorstel des Ministers onderzochten (2) werden *„door eene pijnlijke gewaarwording“* aangedaan, als zij overwegen: *„hoe ontzettend hoog bij het aannemen van het nieuwe stelsel voor de Marine de reeds zoo groote uitgaven voor ons defensiewezen zouden klimmen.“* De jaarlijksche begrooting van het departement van Marine zou volgens het nieuwe stelsel ten minste f 8,203,000 bedragen. Voegt men daarbij de uitgaven van het Departement van Oorlog, laatstelijk op 11½ miljoen vastgesteld, dan bereikt men reeds een cijfer van ongeveer 20 miljoen. Maar dat cijfer klimt nog veel hoger, als men de aanmerkelijke sommen in rekening brengt, die uit de Indische kas voor het defensiewezen worden besteed. Gewoonlijk wordt de bijdrage uit die kas tot de kosten van 's Rijks marine op f 1,200,000 berekend, maar dit betreft alleen de active marine. De werkelijke uitgaven voor de zeemagt in Nederlandsch Indie zijn veel hoger: zij werden in een onlangs door eene commissie uit de Kamer ingediend verslag over het laatst bekende dienstjaar 1852 op f 2,767,412 berekend. Neemt men de cijfers van dat verslag tot grondslag, dan kost het defensiewezen in Nederlandsch Indie, dat is zee- en landmagt te zamen, aldaar nog eenige tonnen gouds meer dan 15 miljoen, en zou dus in 't geheel voortaan 35 miljoen voor de verdediging des vaderlands en zijne kolonien worden uitgegeven. Dit cijfer vertegenwoordigt de helft der gewone staatsuitgaven hier te lande. Neemt men daarbij in aanmerking wat in Indie voor de kosten van het bestuur, buiten de uitgaven voor cultures en koophandel, die in eene berekening als deze niet te huis behooren, wordt besteed, dan is de evenredigheid eenigzins gunstiger. Trekt men daarentegen van het gezamenlijk bedrag der uitgaven hier en in Indie af wat voor de nationale schuld noodig is, dan komt men tot de slotsom, dat zeer veel meer dan de helft der gewone staatsuitgaven door het defensiewezen zou worden verslonden.

Nu bovendien de Regering het met de meerderheid der Kamer eens was, dat krachtige maatregelen moeten genomen worden, om den druk der belastingen te verminderen, kon men zich nauwelijks voorstellen, hoe de Regering er toe gekomen is, om *„terwijl zij aan den eenen kant de gewone Staatsinkomsten door afschaffing van belasting met ruim 26 tonnen gouds wil verminderen, eene blijvende vermeerdering der uitgaven van het Departement van Marine voor te dragen, die zij zelve op f 2,303,000 's jaars begroot.“* Het een scheen in volslagen strijd met het andere, *„tenzij men roekeloos den weg der te korten mogt willen opgaan.“* Volgens het Verslag was men er *„vrij algemeen“* verre af van in de gerustheid te deelen, welke de Regering toonde op dit punt met zoo groote volkomenheid te bezitten.

Men kon het zich niet voorstellen, dat als de tegenwoordige wet werd aangenomen, de gelegenheid open zou blijven, om tot eene afschaffing van den accijns op het gemaal met een slechts gedeeltelijk equivalent over te gaan. Reeds voor het loopende jaar scheen het finantieel vooruitzicht, in het gestelde geval der aanneming van de aangeboden begrotingswet, niet gunstig. In de Memorie van Toelichting tot die wet wordt gezegd, dat de middelen tot dekking der vermeerdering van uitgaven, die uit dat voorstel moet voortvloeijen, ruimschoots in de schatkist voorhanden zijn; doch men vroeg, of daarbij we godacht was aan de uitgaven, waarmede hoogstwaarschijnlijk de Staatsbegrooting van de loopende dienst nog zouden moeten worden verhoogd. Men wees daarbij onder andere op de bijdragen uit 's Rijks kas voor de waterstaatswerken, die het gevolg zijn van den jongsten watersnood, en op de buitengewone toelage

(2) Zeer nuttig ware het geweest, indien de Commissie van Rapporteurs het *„gatal“* leden had opgegeven, die het wetsvoorstel in de sectiën onderzocht hebben.

die voor het kanaal van 's Hertogenbosch naar den Amer zou kunnen worden gevorderd. Inzonderheid echter kan in de toekomst bij eene zoo groote vermeerdering der staatsuitgaven en daarmee gepaard gaande vermindering der gewone staatsinkomsten het evenwigt tusschen die beide verbroken worden. In de zeer onlangs ingediende Memorie van Beantwoording betrekkelijk de wet tot afschaffing van den accijs op het gemaal heeft de Regering zich het verband tusschen die afschaffing en de thans voorgedragene verhooging van uitgaven niet ontveinsd, welk verband ook werkelijk niet te loochenen valt; maar zij heeft het bezwaar trachten weg te ruimen door te zeggen, dat boven de gewone koloniale baten nog wel eene bijdrage van anderhalf miljoen 's jaars uit de koloniale middelen tot herstel der marine te verwachten is. Daaruit vloeit echter onvermijdelijk voort, dat of gestadig meer van de Oost-Indische kolonien worde geëischt, of dat de schatkist, zoo dit op den duur niet mogelijk bevonden wierd, ten slotte de schade dragen moet. Gelijk zoo dikwijls, schijnt ook in dit geval uit het oog verloren, dat de koloniale middelen met die van het moederland één zijn.

Zonderling kwam, omtrent deze geheele zaak, de houding voor, die de Regering had aangenomen, in vergelijking met haar gedrag in het najaar van 1854. De afgetreden Minister van Marine zag zich genoodzaakt, zijne begroting in 1854 met een of twee tonnen gouds te verminderen, omdat de Regering in de opvoering der Staatsuitgaven voor 1855 onoverkomelijk bezwaar zag. En nu deinst diezelfde Regering niet terug voor het aannemen van een stelsel, hetwelk eene verhooging van uitgaven voor het Departement van Marine van 19 ton gouds voor het loopende jaar, in vergelijking van de begroting voor 1854, ten gevolge heeft, en tevens voor eene verre toekomst jaren achtereens 23 tonnen gouds bij die uitgaven voegt. Over het bezwaar, dat zulks voor 's Rijks geldmiddelen kan hebben, wordt door een beroep op de koloniale baten luchtig heen gegleden. Toch scheen thans de tegenwerking voor de hand te liggen, dat het regeringsvoorstel omtrent de afschaffing van den accijs van het gemaal aan alle verhooging der uitgaven voor het defensiewezen in den weg staat. Al deze bezwaren wogen nog zwaarder, omdat er alle grond bestond, dat de vrees, dat in het vervolg zelfs de aangevraagde jaarlijksche som van f 8,203,000 niet genoegzaam zijn zou, om de kosten van het Departement van Marine hier te lande te bestrijden. Sommigen vreesden, dat weldra hier te lande 9 miljoen 's jaars voor de marine zou moeten worden uitgegeven, en dat de bijdrage van f 1,200,000 voor de actieve zeemagt uit de koloniale kas tot 2 miljoen zou klimmen.

Men opperde voorts den twijfel: of de noodzakelijkheid, om 's lands vloot op de aangegeven sterkte te brengen, wel genoegzaam bleek, en of integendeel niet kon worden aangenomen, dat voor Nederland eene matiger scheepsmagt voldoende was?

Men kon het vermoeden niet van zich weren, dat in het thans gedane voorstel te zeer de strekking lag, om aan Nederland eenen rang als zeemogendheid te verzekeren. Zoodanige strekking moest men ten hoogste afkeuren. In het wezenlijk belang des vaderlands behoorde te worden afgezien van alle denkbeeld, om hetzij te land, hetzij ter zee, met magtiger Staten mede te dingen. Bij de inrigting van geheel ons defensiewezen moest geen ander doel worden beoogd, dan de mogelijkheid om ons tegen eenen aanval van zoodanige Staten voor het oogenblik staande te houden, tot dat hulp van elders opdaagt. Nu werd wel door sommige leden beweerd, dat het stelsel van den Minister van Marine geene wijdere strekking heeft, maar het wordt toch in de ontwikkeling van dat stelsel nergens gezegd. Integendeel was men onaangenaam getroffen geworden door het gezegde op de laatste bladzijde van die ontwikkeling, dat onze zeemagt, zoo zij eenmaal tot de voorgestelde sterkte is gebracht, zal kunnen medewerken eensdeels tot het doen eerbiedigen eener gewenschte neutraliteit, anderdeels tot het doen prijs stellen op ons bondgenootschap. Het eene is in lijnregten strijd met het andere. Allergevaarlijkst zou men het achten, dat de uitbreiding onzer verdedigingsmiddelen er toe leidde, om een land als het onze, dat in het Statenstelsel eene ondergeschikte, bloot verdedigende rol behoort te vervullen, meer dan te voren, begeerlijk als bondgenoot voor andere, grootere mogendheden te maken.

Zeer juist, naar ons inzien, werd betoogd, dat de vraag, wat er noodig is, om ons tegen een aanval van buiten voor het oogenblik te kunnen staande houden, tot dat hulp van elders opdaagt, nimmer in een volstrekten zin te beantwoorden is. Hoe weinig zich dit beslissen laat, erkent de Regering zelve in de ontwikkeling van het aan te nemen stelsel voor de marine, waar zij zegt, dat het niet moeilijk zou zijn, zelfs de noodzakelijkheid eener grootere vloot te beweren. Als de standaard hooger kan worden gesteld, zal die ook lager te brengen zijn; en bestaat deze laatste mogelijkheid, dan zal met het oog op onze financiële kracht een meer gematigd stelsel wel zeer verre de voorkeur verdienen. Een Staat als de onze moet zich door overbodige wapening in tijd van vrede niet uitputten en daardoor het gevaar, om bij mogelijken oorlog spoedig te bezwijken, te grooter maken. Wanneer van 1814 af de thans buitengewoon aangevraagde som van 23 tonnen gouds jaar op jaar meer aan de marine was ten koste gelegd, zou ongetwijfeld onze vloot beter en fraaijer zijn geweest, maar toch zou in geheel dat veertigjarig tijdsverloop van die betere vloot geen gebruik zijn gemaakt. Een gezamenlijk bedrag

van 80 à 90 millioen zou dan meer voor het Departement van Marine zijn uitgegeven, zonder eenig regtstreeksch nut. Het is de vraag, of de schade, ons door eenen oorlog te berokkenen, veel grooter zou zijn dan dat bedrag.

Wat het aangeboden stelsel zelf betreft, de Kamer heeft, onder herhaling van hare verklaring, dat zij zich tot een gezet onderzoek niet genoeg voorbereid acht, onder anderen de volgende punten aangemerkt:

1o. *Scheepsmagt in het algemeen.* De Minister wijkt aanmerkelijk af, omtrent de sterkte onzer vloot in gewone tijden, van hetgeen daaromtrent door de Commissie van 1852 was voorgesteld. De laatste achtte het noodzakelijk om de actieve vloot te laten bestaan uit 1 fregat, 6 kuilkorvetten en 20 schroefschoners, alle met auxiliair stoomvermogen; voorts uit 9 stoomschepen vol vermogen van 203 paardenkracht, 1 van 100 paardenkracht, 12 kleinere ijzeren stoomschepen enz. Thans worden voor het eene fregat 4 schroefstoomfregatten van 400 paardenkracht in de plaats gesteld, de 6 kuilkorvetten geheel weggelaten en daarentegen 15 schroefstoomschepen van 250 paardenkracht, 17 van 100 paardenkracht en 6 kleinere ijzeren stoomschepen als voor de behoefte vereischt aangenomen. Het plan tot in stand brengen eener reserve van 100 kanonneerbooten ontmoette veel bezwaar; de commissie van 1852 achtte het getal van 75 voldoende; bovendien meende men, dat deze vaartuigen tot een verouderden toestand behoorden. In allen gevallen was bij den aanbouw geen dringende haast, en voor men de hand aan de uitvoering sloeg, zou men b. v. kunnen afwachten, welke soort van zeegevaarten Engeland thans naar de Oostzee zendt en wat de ondervinding omtrent het gebruik daarvan leert.

2o. *Personeel.* Het is niet duidelijk voorgekomen de bewering des Ministers, dat de ontwikkeling van het aangeboden stelsel geschieden kan zonder uitbreiding van het corps zee-officieren. De Regering gaat dus van de onderstelling uit, dat het thans in dienst zijnde aantal zee-officieren genoegzaam zou zijn; ook dan wanneer, in tijd van oorlog, in plaats van de 5 of 6,000 koppen, waaruit de actieve zeemagt bestaat, niet minder dan 18,600 koppen in dienst wierden gesteld.

Vrij algemeen is tevens de twijfel geopperd, of, het voorgedragen stelsel ook niet daarom op eene te groote schaal is ingerigt, omdat in oorlogstijd de 18,600 koppen, waarmede onze vloot dan zou moeten worden bemand, toch niet te vinden zouden zijn. Zeer gewigtig en opmerkelijk treffend tevens zijn de redenen, die daarvan in het Verslag gegeven worden:

Wanneer men bedenkt, dat in het schitterendst tijdperk der geschiedenis van ons zeewezen het steeds overgrootste moeite heeft gekost om onze vloot met 18 of 20,000 koppen te bemannen, en dat men in een tijdperk van geestdrift als dat van 1830—1835 niet meer dan hoogstens 8000 zeelieden heeft kunnen bekomen, laat het zich moeilijk aannemen, dat dit laatste cijfer nog met 10,000 manschappen zou kunnen worden vermeerderd. In tijd van oorlog kan de gezamenlijke sterkte van militie en schutterij op 90,000 man worden geschat. Zou men van dat cijfer ongeveer 1/8 voor de vloot kunnen afnemen? De Regering rekent op den toevloed van zeelieden, die het gevolg van het stoppen der koopvaardijvaart zou zijn; verscheiden leden waren het met haar eens, dat deze hulpmiddel in het onderstelde geval van wezenlijk belang zou zijn, al is het ook dat zich op onze grootere koopvaardij schepen een aanmerkelijk aantal vreemdelingen bevindt. Maar zoo de Regering veel van de werking eener wet op de verplichte zeedienst verwacht kan men in die verwachting niet met haar deelen. Tegen de verplichte zeedienst bestaat hier te lande veel vooroordeel. Noude heeft men in der tijd eene bepaling daaromtrent in de Grondwet opgenomen. De Regering spreekt intusschen van eene *aerlant* aan te bieden wet op de zeemilitie, en men acht het dus wenschelijk te worden ingelicht op welke beginselen die wet rusten zal en welke vruchten men daarvan te gemoet ziet. Tevens achten eenige leden opheldering noodzakelijk omtrent de zinsnede, die op de laatste bladzijde der ontwikkeling van het stelsel voorkomt, waarbij van eene *ruimere raming* van het ontbrekend getal zeelieden in geval van oorlog gewag wordt gemaakt: die zinsnede is hun niet volkomen duidelijk voorgekomen.

3o. *Scheepsmagt in Oost-Indië.* — *Nagenoeg algemeen* heeft men het gevoelen geuit, dat het stelsel der Regering de strekking had, om aan dit deel der scheepsmagt eene te groote uitbreiding te geven.

Wanneer men bedenkt, dat 9 of 10 stoomschepen, die maar al te dikwijls tot met hunne eigenlijke bestemming niet overeen komende doeleinden gebruikt werden, genoegzaam zijn geweest om in Nederlandsch Indië in al de behoeften der dienst te voorzien en de zeerooverij aldaar te snuiken, kan men zich niet voorstellen, dat in die wateren voortaan, behalve 2 wachtschepen, 27 stoomschepen zouden moeten worden onderhouden, waarbij dan nog 4 zulke schepen, tot aflossing bestemd, komen. Het is waar, die meerdere stoomschepen zullen gedeeltelijk strekken om een tweetal fregatten en eene korvet te vervangen; maar de onevenredigheid tusschen de tegenwoordige en de toekomstige Oost-Indische scheepsmagt wordt daardoor niet weggenomen. Ook met het oog op de moussons heeft men onder gewone omstandigheden in Indië meer dienst van één krachtig stoomschip dan van drie zeilschepen. Men wenscht dan ook de redenen ontwikkeld te zien, waarom de verschillende stations in Indië voortaan zoo sterk bezet moeten zijn. Oppervlakkig komt het voor, dat door 2 stoomschepen van 250 p. k. en 2 van 200 p. k. aldaar minder in dienst te stellen ruim in de behoefte

zou worden voorzien, en dat men tot zoodanige vermindering onder andere door vereeniging van stations, zou kunnen gerekken. Zoo ziet men niet in, waarom het station van Riouw in Staat Banka niet met dat van Batavia, en het station op de Oostkust van Borneo niet met dat van Macassar te vereenigen zou zijn.

Een tweede hoofdbezwaar tegen dit deel van het stelsel ligt daarin, dat het strekt om met éénen pennestreek alle zeilschepen uit Indië te verwijderen en daar voortaan alleen eenestoomvloot aan te houden. Men is niet tegen de uitbreiding der stoomkracht in die wateren gestemd, maar vraagt, of ze niet sluitend aldaar kan worden bevestigd. Gladdeks-stoomschepen staan in sommige opzichten bij kuilschepen achter. Bij troepenvervoer zijn de eerste minder doeltreffend, omdat de manschap zich voortdurend op het dek moet bevinden, terwijl in 't algemeen onder eene warme luchtstreek het verblijf op een stoomschip voor de gezondheid der manschap nadeliger is. De ondervinding van vroegere tijden heeft geleerd, dat men van tijd tot tijd in Nederlandsch Indië schepen noodig heeft, die in batterij kunnen worden gelegd. Zoo men in 1819 voor Palembang het hoofd heeft gestooten, was dit daaraan toe te schrijven, dat zich slechts twee kuilschepen bij de expeditie bevonden. Ook bij Boni heeft men knilschepen gebruikt; terwijl de laatste onderneming naar Bali geen voortgang heeft gehad dan nadat de fregatten, die men daarvoor uit Europa had gevraagd, waren aangekomen.

4e. *Scheepsmagt in West-Indië.* De opmerking is gemaakt, dat in dit onderdeel van het stelsel eene spaarzaamheid in acht is genomen, die bij het overige zeer afsteekt. De Staatscommissie van 1852 had voor West-Indië 8 schepen met 510 koppen noodig geoordeeld. Er bevinden zich daar thans 9 schepen met 590 koppen. Het stelsel strekt, om dat cijfer te verminderen tot 4 schepen met 380 koppen. Men wil niet beweren, dat deze laatste scheepsmagt te gering is. Men kan toestemmen dat met het oog op de gezondheid der manschappen het niet wenschelijk is, eene te groote magt in de West-Indien te onderhouden. Aan den anderen kant echter bestaan er redenen, die, althans in de eerste jaren verbieden, in dit opzigt te ver te gaan, en schijnt bij het West-Indische eskader ook aan het onderhouden der gemeenschap met de Kust van Guinea te moeten worden gedacht. In allen gevallen is de verandering van zienswijze op dit punt te zeer in het oog vallend om niet nadere opheldering te behoeven.

Na al deze voorloopige beschouwingen heeft de Kamer meer algemeen de vraag behandeld: in hoe ver, indien de wetgeving door het toestaan der noodige geldsommen, hetzij aan dit, hetzij aan eenig ander stelsel hare goedkeuring schonk, eenige waarborg bestond, dat voortaan daaraan getrouw zou worden gebleven, en niet door een nieuw optredend Minister voor de Marine weder afgebroken, wat zijn voorganger heeft opgebouwd? Nadat men heeft opgesomd zoo vele inconsequentien en bewijzen van verandering van denkbeelden, als welke in de laatste jaren bij het beheer van Marine plaats hadden gegrepen, is men tot de slotsom gekomen: dat waarborgen voor de vastheid en duurzaamheid van eenig stelsel voor de Marine elders dan in den persoon des Ministers behoorden te worden gezocht. Nu meende men, dat even als in andere constitutionele landen, de organisatie der landmagt bij de wet is vastgesteld, de grondtrekken van een organisatie der zeemagt in de wet moesten worden nedergelegd.

Het Verslag eindigt met nog een aantal opmerkingen, rakende de artikelen van de aangeboden begroting. Hoezeer die opmerkingen, op zich zelve beschouwd, niet van belang ontbloot zijn, staan zij evenwel tot het voorgenomen stelsel tot herstel der Marine in geen verband, weshalve wij verneemen, die, althans vóór heden, met stilzwijgen te kunnen voorbijgaan.

Onlangs wezen wij op de uitgebreidheid der burgerlijke armenzorg, welke door de Stads-aalmoezenierskamer te Utrecht wordt verleend, en wij merkten op hoe op daar waar men zulks het minst zou verwachten, de kerkelijke armenzorg ontoereikende is.

Wij troffen daarvan dezer dagen een nieuw en krachtiger bewijs aan in het Voorloopig Verslag der Commissie van rapporteurs voor het ontwerp van wet tot regeling der voldoening van kosten van overbrenging naar en plaatsing en verzorging in bedelaars-gestichten van bedelaars en landloopers.

Wij lezen toch, dat in de gemeente Utrecht van 1838 tot 1847 die kosten van f 4800 tot bijna f 33,000 zijn geklommen.

Men weet, dat die kosten komen ten laste van het domicilie van onderstand, zoodat de bedelarij in stad Utrecht door aldaar te huis behoorende personen in den tijd van tien jaren verzevenvoudigd is; en wij aan toe te schrijven dat verontrustend verschijnsel. Of aan de gebrekkige en ondoeltreffende armenzorg in het algemeen, of aan het kwijnen der kerkelijke liefdadigheid.

Maar zeker is het een bewijs van de toenemende behoefte aan de Staatsarmenzorg aldaar en van de hoogst gebrekkige wijze, waarop zij aldaar geregeeld uitgeoefend werd.

Wat zal nu het voorschrift baten, dat in de nieuwe armenwet is opgenomen, waarbij de armenzorg aan de kerkelijke en bijzondere liefdadigheid wordt overgelaten; wanneer in zulk eene aanzienlijke gemeente als Utrecht, waar de zetel gevestigd is van al wat op regtzinnigheid, op beginsel, leer en leven boogt, het onvermogen dier liefdadigheid zoo zeer in het oog loopt, dat aldaar, meer wellicht dan elders, de burgerlijke kassen bezwaard zijn geworden met aanzienlijke kosten voor de armenzorg?

Maar hoeveel te meer reden bestaat er dan niet, om den streng en doeltreffend toezigt te houden op het maatschappelijk beheer, dat zulke uitkomsten oplevert en de begunstelingen schijnt te miskennen, waarop elke poging, om het pauperisme te stuiten, moet gegrond worden?

Aleropmerkelijkst, dat juist *daar*, waar de meeste tegenstand heerschte tegen een wettelijk geregeld Staats-toezigt, *het eerst en het meest en het spoedigst* de noodzakelijkheid van zulk een toezigt zich openbaart.

Buitenland.

ALGEMEEN OVERZICHT.

De nieuwe vredelievende phase, welke voor de Oostenrijksche aangelegenheden was aangebroken is heden meer in het oog loopend. Men meldt als zeker de ophanden zijnde bevestiging der Weener Conferentie, en zelfs werd ter bezee van die stad eergister de dagteekening opgegeven, dat deze dagteekening reeds bepaaldelijk is vastgesteld. Van den anderen kant vraagt men: waar zullen de conferentie zich mede bezig houden. Zal het zijn met de Oostenrijksche voorstellen? maar dit is de loop van welke zij, volgens hetgeen aangekondigd was, zullen nemen. Men weet, dat zij onmiddellijk door het kabinet van Weenen naar Londen en Parijs zijn gezonden, waar zij twee dagen geleden, zijn aangekomen. Zoo de Westersche regeringen daaraan hunne adhaesie hebben gegeven, is alles gezegd, en er is geen kans om ze tot onderwerp van nieuwe onderhandelingen te maken.

Ontvangen de Westersche mogendheden de voorstellen, hetgeendeel, gunstig, dan heeft Oostenrijk zich, naar men zegt, verbonden, om ze als een ultimatum naar St. Petersburg te zenden, en is die mogendheid vastberaden, om niet te nemen aan den oorlog. Zoo Rusland daaraan zijne adhaesie niet schenkt van dien oogenblik af, zullen deze voorstellen het onderwerp niet kunnen uitmaken der besprekingen van de conferentie. Dit zal eerst dan kunnen geschieden wanneer de bijzonderheden slechts ter opheldering overblijven.

Zoo althans schijnt de stand van zaken te zijn na al hetgeen gezegd is omtrent de nieuwe voorstellen van Oostenrijk.

Wat den inhoud der Oostenrijksche voorstellen betreft, omtrent heerscht steeds dezelfde onzekerheid. De *Constitutionnel* deelt eene correspondentie uit Weenen mede, volgens welke het nieuwe Oostenrijksche voorstel den grondslag zou hebben de schikking door den heer de Lhuys in de zitting der Weener conferentie van April voorgesteld, berustende op de beperking en vermindering der Russische zeemacht. Maar daar de Russische plenipotentiarissen echter meenden toen dit voorstel niet te aannemen, is het moeilijk te gelooven, dat Oostenrijk als ultimatum aan het kabinet van St. Petersburg voorstellen zal doen, welke reeds door de Russische regering van de hand gewezen zijn.

Volgens eene dépêche uit Weenen, de dagteekening van woensdag jl. voerende, zou het Oostenrijksche kabinet geregen zijn om eerstdaags den heer graaf Reichberg, zijn vertegenwoordiger bij den Duitsche rijksdag en voorzitter der vergadering van de noodige volmagt te voorzien, om den rijksdag kennis te doen dragen van een voorstel, strekkende om de Duitsche bondsomacht op alle evenredigheden voorbereid te doen zijn. Dit is het verzoek tot onmiddellijke mobilisatie, onder een nieuwen vorm wellicht. In de Krim geene beslissende feiten.

Gister, Donderdag, heeft de heer d'Israëli in het Lagerhuis zijn motie tot gisping van het ministerie voorgedragen. Hij houdt het er voor, dat het kabinet door deze motie bedreigd wordt.

Hij verklaarde, dat hij eene formele stemming zal aanvragen, indien lord Palmerston geene voldoende opheldering mogt geven. Bij het afzenden der dépêche, waarin hij het verzoek vervat was, was de reden naar nog aan het woord. De buitengewone menigte volks woude deze zitting bij.

Men weet nog niet of lord Grey heden zijne vredelievende motie in het Hoogerhuis heeft aangeboden, gelijk hij aangekondigd heeft, of dat hij die in navolging van den heer Gibson zal voordragen. Op het eind der zitting van den 22, had te worden een incident plaats; maar de edele lord heeft met het categorisch verklaard omtrent de handhaving of bevestiging zijner motie.

Denzelfden dag, den 22, heeft het kabinet in het Lagerhuis een nederlaag geleden. Een voorstel strekkende om de vermindering van de tractamenten der diplomatische agenten van Groot-Brittanie bij de vreemde landen, te decreteren, werd, ofschoon door de regering aangenomen, met 112 tegen 57 stemmen aangenomen.

Uit St. Petersburg wordt onder dagteekening van 19 gemaald: Aan alle gouvernements-kommandanten in de provincies, en Finland is bevel gezonden, alle militaire havens en grensvesting in staat van beleg te ver-

Uit Smirna wordt van den 16 dezer gemeld, dat de stand van den oogst gunstig was; de invoerhandel was er levendig. De Oostenrijksche vloot werd daar verwacht.

ENGELSCH POST.

Zie hier den tekst van het besluit door den heer d'Israëli ter bureau van het Lagerhuis geleponeerd.

• Dat deze kamer vóór de schorsing met niteengaan kan zonder hare ontevredenheid uit te drukken, wegens de dubbelzinnige en onbesliste taal ter zake van den vrede en den oorlog; en dat de kamer het in de tegenwoordige oogenblikken van haren pligt acht te verklaren, dat zij allen steun aan H. M. zal blijven verleen, tot dat H. M., in overeenstemming met hare bondgenoot, een voor het land zekeren en eervollen vrede kunne erlangen.

De heer J. Baring zal het volgende amendement op de motie van den heer d'Israëli voorstellen:

• De kamer met leedwezen gezien hebbende, dat de conferentien van Weenen niet geleid hebben tot eene beëindiging der vijandelijkheden, acht het van haren pligt te verklaren, dat zij H. M. allen steun zal verleen ter voortzetting van den oorlog, totdat H. M. in overeenstemming met hare bondgenoot, een voor het land zekeren en eervollen vrede zal hebben verkregen.

— De Koningin en de Koninklijke familie, hebben den 23 Londen verlaten om zich naar het strand Wight te begeven.

— Men leest in het Engelsch Athenaeum van Zaterdag jl.: Wel onderrigte personen melden, dat de wetenschappelijke commissie, benoemd om te onderzoeken of het mogelijk is, het plan van lord Macdonal, betrekkelijk de vernieling der Russische arsenalen en versterkingen ten uitvoer te brengen zich voor het plan verklaard heeft, behoudens eenige voorwaarden, waarover de militaire ingenieurs zullen hebben te beslissen.

FRANSCH POST.

Eergister ten vier en een half ure hebben de Keizer, de Keizerin en prins Napoleon het paleis van industrie met een bezoek vereerd. HH. MM. werden aan den ingang van het paleis ontvangen door den heer Rouville, directeur van het paleis, generaal Morin en den heer Tresca, leeraar bij het conservatoire voor kunsten en ambachten en lid der Keizerlijke Commissie voor de tentoonstelling.

— Bij zijne intrede in het paleis gaf de Keizer den heer Rouville te kennen, dat Z. M. verlangde, dat het paleis één dag 's wekelijks gratis werd opengesteld voor de ambachtslieden, en dat hij dat kosteloos entrée uit zijne privé kas zou vergoeden. Dientengevolge zullen de ambachtslieden op vertoon van een certificaat van den commissaris van politie van hunne wijk eene permanente kaart ontvangen, welke van af de maand Junij voor elken Zondag geldig is.

• Er waren niet vele personen in het paleis, maar op den oogenblik van het bezoek des Keizers en der Keizerin stroomde eene groote menigte nieuwsgierigen derwaarts en de ontvangst, welke slechts ongeveer 3000 francs bedroeg, klom eensklaps tot het cijfer van 7000 francs.

Het bezoek van HH. MM. was wel is waar vrij kortstondig, maar duurde deshietemint tot half zeven ure. In elke afdeeling werden HH. MM. ontvangen door de commissarissen der natie, wier voortbrengselen HH. MM. gingen bezichtigen. Zij werden gevolgd door den kolonel Fleury en twee staatsdames der Keizerin.

HH. MM. hebben vooral met aandacht bezigtigd het Engelsch porselein van de heeren Rose en Daniël, het faïence van Wedgwood, de kristallen van Baccarat, de piano's van Erar, de bronzen voorwerpen van Denière, het rijtuig van de heeren Jones en de drukpersen van de heeren Biolley.

Bij zijn vertrek kondigde de Keizer aan, dat hij zijne bezoeken in het paleis zou hervatten.

— De *Gazette du midi* (Marseille) heeft eene tweede waarschuwing ontvangen ter zake van een artikel over Spanje.

— De nieuwe opperbevelhebber van het leger in het Oosten is geboren te Maromme bij Rouaan. Zijn vader was directeur van het oude kruidmagazijn dier stad.

— De baron de Paiva, minister van Portugal, heeft zich met het personeel der Portugesche legatie naar Bordeaux begeven om den Koning, zijn doorluchtigen Souverein, en HD, broeder te ontvangen.

Binnenland.

Gravenhage, 25 Mei.

Z. M. heeft het kantoor der directe belastingen en accijnzen te Wanneperveen ingetrokken en op den voet van één kantoor vereenigd met dat te Zwartzluis o. a., onder voortdurend beheer van den ontvanger C. J. de Vriese Jzn. aldaar.

• HH. KK. HH. Prins en Prinses Frederik hebben HD buitenvreij het *Huis de Pöauw* aan den Leidschen straatweg betrokken.

De gewone audientie van den Minister van Finantien zal op aanst. Donderdag, 31 Mei, geen plaats hebben.

• De Minister van Binnenlandsche Zaken heeft geantwoord op de aanvraag van het gemeentebestuur van Zwolle, om eene Rijkssubsidie, ten behoeve der verbetering van het Zwarte Water, volgens het project, daarvan ten jare 1847 door den heer van Diggelen gemaakt. De Minister heeft geene bezwaren tegen de uitvoering van dit plan, met inachtneming van eenige wijzigingen, doch kan het verzoek om subsidie niet ondersteunen bij den Koning,

dewijl door het genoemde project niet meer de algemeene belangen worden gebaat, gelijk het geval was bij de ontwerpen van verbetering op grooter schaal. Door den gemeenteraad van Zwolle is, in de zitting van 21 dezer, besloten, dit stuk in handen te stellen van den heer van Diggelen, om advies wat de bodemdiepte, de wijde van het vaarwater, zijnen loop en de bekrabbingsen betreft.

Bij den Min. van Fin. is ontvangen een bankbiljet van f 25, uit Schiedam, onder de letters A. B. Z., tot voldoening van aan den lande verschuldigde gelden.

De *Staats-Courant* deelt mede de volgende opgave van op 15 Mei 1855 in de onderstaande entrepôts aanwezige hoeveelheden ruwe suiker.

Amsterdam	pond 15,575,985
Rotterdam	6,897,781
Schiedam	1,019,681
Dordrecht	719,066
Middelburg	933,275
Totaal pond 25,145,788	

Ter vervanging van wijlen den heer W. A. W. graaf van Limburg Stirum is, naar wij vernemen, door den Minister van Binnenlandsche Zaken benoemd tot lid der commissie van toezigt over de koninklijke muzikschool te Gravenhage, de heer W. D. A. M. baron van Brienon.

• De Maatschappij der Nederl. Letterkunde te Leiden zal dit jaar hare algemeene vergadering houden op Donderdag, den 21 Junij, des morgens ten tien ure in het gebouw der Maatschappij *Tot Nut van 't Algemeen*, op de Ruine aldaar.

• Den 22 Mei is door de directie der artillerie stapel- en constructie-magazijnen te Delft, aabesteed, het leveren van drie perceelen constructie-hout en het vervaardigen van 3684 stuks bronzen opzetten tot geschut, in 5 perceelen. Het hout is aangenomen door den heer Lethion, te Luik, en de opzetten, de perceelen 1, 2, 3 en 5 door den heer W. Hoven te Delft, en het 4de perceel door den heer Hotz te 's Hage.

• Wij vernemen, dat de Kamer van Koophandel en Fabrieken te Rotterdam, na een nauwgezet onderzoek van het wets-ontwerp tot regeling der tucht op de koopvaardij-schepen, door de regering aan de Tweede Kamer aangeboden, tot de overtuiging is gekomen, dat daardoor in het algemeen op eene doeltreffende wijze in de lang gevoelde behoefte van regeling op dit punt, zal voorzien worden. De aanmerkingen betrof slechts ondergeschikte punten, welke niet gewichtig genoeg voorkwamen, om zich deswege tot de Staten-Generaal te wenden, en die daarom alleen medegedeeld zijn aan de leden der Tweede Kamer voor ons kiesdistrict.

Ten slotte heeft de Kamer gewezen op de wenschelijkheid eener spoedige aanneming van het wets-ontwerp (N. R. Cl.)

De gemeenteraad van Rotterdam heeft van zijne commissie van finantien mededeeling ontvangen van de, door haar ontworpen plannen tot herziening van het gemeentelijk belastingstelsel. Uit die stukken blijkt, dat de commissie voorstelt, om ten deze te handelen geheel in overeenstemming met de voorschriften der gemeente-wet.

• De jaarlijkse kermis in de gemeente Ooltgensplaat is op nieuw ingesteld en zal, even als vroeger in de maand Julij van ieder jaar plaats hebben, te beginnen met den derden Woensdag in die maand en te duren tot en met Zaterdag daaraanvolgende.

Door den gemeenteraad van Amsterdam is gisteren met 20 tegen 5 stemmen goedgekeurd een adres aan de Tweede Kamer, strekkende om wijziging te verzoeken van het wets-ontwerp tot afschaffing van den accijns op het gemaal, en wel dat de bij art. 3 van 't ontwerp bepaalde beperking voor de gemeente Amsterdam niet worde toepasselijk gemaakt.

Door het vereenigd Collegie van dijkbestuur en hoofd-ingelanden van het 4e district, bevattende den polder van Mastenbroek, is den 18den dezer te Kampen eene overeenkomst gesloten met den aannemer H. Krook te Zwolle omtrent het oprigten van het gebouw c. a. voor het stoom-werktuig tot uitmaling van dien polder. Die overeenkomst had plaats voor f 36,000 nadat eenige ondergeschikte wijzigingen in de bestekken waren gebracht. — Het stoom-werktuig is voor f 38,000 aangenomen. Het geheele werk moet 10 Mei 1856 gereed zijn.

Terwijl de kadetten te Breda weder, zoo als gemeld is, het kamp gaan betrekken, zullen de adelhorsten der beide hoogste studiejaren met 15 Junij weder hun jaarlijkschen zeetogt ondernemen, zullende dit jaar een kruistogt in de Noordzee tot aan de Schetslands-eilanden en in het Kanaal worden gedaan.

Uit bijzondere brieven van de Kaap de Goede Hoop, van het midden van Februarij, deelt de *Amsterd. Ct.* mede, dat de heer Jac. Stuart, die onlangs in Nederland geweest is voorzien van eene volmagt van den volksraad der Transvaalsche Republiek om eene aanzienlijke uitgestrekte vruchtbare gronden, in die Republiek gelegen, aan de maatschappij te verkoopen, ten einde daar kolonisten te vestigen, in de Kaapstad was teruggekomen. Ofschoon die onderneming als zodanig mislukt was, had hij toch in Holland 43,000 morgen van die landen, tegen f 5 per morgen verkocht. Eenige der koopers waren reeds in de

Kaapstad aangekomen. Het kolonisatie-plan werd in die stad toegejuicht, en de heer Stuart had tijdens zijn verblijf in Engeland, ook daar verscheidene personen ontmoet, welke van die gronden wenschten te kopen.

De Algemeene Vergadering der Vrienden van het Evangelie, bij gelegenheid der tentoonstelling te Parijs, die den 23sten Augustus a. s. geopend wordt, zal, volgens de opgave in de *Morgenster* van eergisteren, uit Nederland worden bijgewoond door de HH. Chantepiè de la Saussaije, pred. te Leijden; Capadose, uit 's Hage; da Costa, uit Amsterdam en prof. Valetton uit Groningen.

In 78jarigen ouderdom is te Augsburg overleden, de wereldberoemde dr. Johann Gottfried Dingler, een der voornaamste geleerden van den nieuwen tijd, de oprichter van het *Polytechnische Journal*, hetwelk zijnen naam draagt.

Uit Hardenberg wordt dd. 22 Mei geschreven: Sedert eenigen tijd hebben er in deze streken als het ware *volksverhuizingen* onder de arbeidende klassen plaats gehad. Door het vertrek van zoo velen naar elders, waar zij, zoo men verneemt, grooter daggeld zullen erlangen, ontstaat er hier alzameen gebrek aan werkvolk. Van de kanaal-maatschappij zijn gisteren nacht een twintigtal gedeserteerd, vele schuldeischers nalatende. Aan de Dedemsvaart hebben reeds demonstratiën van onrustwekkenden aard onder de nog tegenwoordig zijnde vreemde turfmakers plaats gevonden. De bazen hebben die echter door hunne eischen te gemoet te komen en hooger loon toe te kennen bij tijds gestild.

Bij herstemming is te Arnhem tot lid van den gemeenteraad verkozen de heer Mr. C. P. Henney, en te Bergen-op-Zoom de heer Mr. J. C. Verhagen.

Te Krimpen aan den IJssel is eergisteren op de scheepstimmerwerf van den heer J. Otto aldaar de kiel gelegd voor een schip groot 430 lasten, hetwelk genoemd zal worden *President van Rijkevorsel* en gebouwd zal worden voor rekening eener reederij, onder directie van den heer H. Veder te Rotterdam.

Leijden, 24 Mei. Burg. en Weth. hebben de ingezetenen uitgenodigd, om door eene algemeene illuminatie mede te werken tot opluistering der maskerade, welke op Dingsdag den 12 Junij aanstaande door HH. studenten dezer hoogeschool zal gehouden worden; terwijl zij op heden aan den gemeenteraad magtiging hebben gevraagd tot de beschikking over gelden, ten einde van stadswege bij te dragen tot den luister der academische feesten.

Ingezonden Stukken.

Mijnheer de Redacteur,

Daar *Veritas* in uw geëerd blad van 2 Mei jl. verklaard, het plan niet te hebben, zich verder met den heer Renard of den directeur van de fransche opéra, in discussie in te laten, zoo zal ik trachten de zaken nog eenigzins nader toe te lichten en wil ik het schrijven van den heer R., in dato 29 April jl., zinsnede voor zinsnede beantwoorden. Eene onaangename waarheid is altijd kwetsend, en wanneer men dezelve niet kan wederleggen, noemt men die *kinde-achtige aanmerkingen* of beantwoordt dezelve met ledigklinkende woorden. Het is waarheid, dat het bij alle théâtre-ondernemingen in Frankrijk eene vaste gewoonte is, dat wanneer de Schouwburg gesloten is, door omstandigheden, *onafhankelijk* van den wil des directeurs, de bezoldiging der artiestes, gedurende al den tijd van sluiting, blijft ophouden. *Onafhankelijk* van den wil des directeurs, *onafhankelijk* van onvoorziene omstandigheden; maar de sluiting gedurende de heilige Paaschweek, heeft plaats gehad, zoolang het Fransche théâtre alhier bestaat en kan door den heer R. niet van zijnen wil *onafhankelijk* genoemd worden, daar hij die sluiting in Le Cahier des Charges heeft opgenomen en geteekend. Waarom nu niet deze bepaling in de engagementen, waarin niets vergeten is wat bij mogelijkheid tot voordeel der administratie kan strekken, ingelascht? Omdat de heer R. zeer goed wist, dat zoodanig artikel, door alle Fransche artiestes, niet aangenomen zoude worden, daar de sluiting wegens de heilige week, in Frankrijk, nimmer langer dan hoogstens drie dagen plaats heeft en dusdanig in de engagementen gestipuleerd wordt. Hier heeft dus de heer R. eene groote fout als administrateur begaan of vreesde hij wellicht, dat hem gevraagd zoude worden of de subsidien, van 's Konings- en stadswege aan het théâtre toegekend, gedurende die tien dagen sluiting hem dan ook niet wierden uitbetaald? — Dat bovengenoemde vrees den heer R. bezielt moet hebben, bewijst, dat alle engagementen in Frankrijk gesloten, dit artikel niet bevatten, terwijl integendeel in degenen, die te 's Gravenhage aangegaan zijn, wel degelijk sprake is van La Semaine Sainte, waardoor ook allen $\frac{1}{2}$ van hunne bezoldiging over de maand April hebben moeten missen. Dit moet des te meer verwondering baren, daar zulks nog nimmer, zoolang het Fransche théâtre alhier bestaat, heeft plaats gehad en voor het grootste gedeelte inhoorlingen, (*) vaders van huisgezinnen, getroffen heeft. Zelfs heeft men geen scrupule gemaakt, degenen die van f 5 tot f 8 per

(*) Aan alle Koristen in Frankrijk geëngageerd, is hunne bezoldiging over de maand April ten volle uitbetaald.

maand genieten $\frac{1}{2}$ af te trekken. — Doch de heer R. is sterk niet alleen door zijn engagementen, maar geruggesteund door de stedelijke regering van wien, *voor het eerst* sinds het bestaan van het Fransche théâtre alhier, eene aankondiging of advies is uitgegaan, dat gedurende de heilige week geen repetitiën of andere bezigheden mochten verricht worden, en dat de Schouwburg gedurende dien tijd gesloten wierd, (+) iets hetgeen meer dan veertig jaren, door de gewoonte gewettigd was, en hierop beroept zich nu de heer R. voornamelijk als *clôture par ordre supérieur.*

Dat de heer R. gepasseerde jaar de Paaschweek onder voorbehoud betaald heeft, toont genoegzaam, dat hij toen reeds bevreesd was, voor een proces, dat door hem niet gewonnen kon worden en die vrees moet nog sterker geweest zijn dan thans, daar de heer R. verzuimd had, gelijksoortig advies, als boven vermeld, van de stedelijke regering te verkrijgen. Ieder, die den heer R. kent, zal moeten bekennen, dat, wanneer hij in zijn goed regt geweest ware, hij het niet noodig geoordeeld zoude hebben, zijne artiestes bijeen te roepen en hen door een schrikbeeld van bankroet of sluiting van het théâtre, hunne toestemming tot afstand van tien dagen bezoldiging af te persen. De heer R. zoude, integendeel, gezegd hebben: ik handel volgens mijne contracten; want daar staat duidelijk *«dans le cas d'incendie, epidémie, ou tout événement de force majeure &c.* Maar de heer R. verklaart zelf, dat dit artikel aanleiding kon geven tot de *onzekere* kansen van een proces, waaraan hij zich niet *kon* of *wilde* blootstellen, waarschijnlijk na den raad van eenen rechtsgeleerde te hebben ingewonnen, die hem gezegd zal hebben dat *«force majeure»* tot de niet te voorzienne voorvallen behoort.

Dat sluiting en bankroet slechts schrikbeelden waren, is genoegzaam bewezen, daar de heer R. reeds vooraf verbintenissen had aangegaan met Monsieur Renard, de zich thans hier bevindende fort-tenor en de privilegie van het stedelijk bestuur, voor het volgend tooneeljaar had verkregen; zeker tot belooning, dat hij het Fransche Théâtre tot een nooit gekenden luister heeft opgevoerd. Doch de heer R. is zoo dom of dwaas niet, om eene plaats, waarop hij bijna twee jaren geduldig gewacht heeft en die hem buiten 1000 francs per maand, nog de helft van de emolumenten der correspondenten opbrengt en 6 pct. van de voorgeschotene betalingen, die de Artisten echter in de vijf eerste maanden wordt afgehouden, voor de nietige som van f 1500, die de tien sluitingsdagen, ten koste der artiestes, hem zal opbrengen, vaarwel te zeggen, of zich bankroet te verklaren. Zij hebben echter *«vrijwillig»* onder bedreiging van sluiting en bankroet afstand gedaan. Waarlijk, een fraaije vrijwillige afstand! — Nu verklaart de heer R., verder den 31 Mei c. k. te liquideren, met een te kort van f 7000 of 7500.

Veritas heeft in zijn antwoord van 7 Mei genoegzaam aangevoerd aan wien of aan wat zulks te wijten was; echter blijft het altijd eene gewaagde bewering, daar de heer R. er bij had moeten voegen, *«indien ik voortdurend zulke slechte zaken zal blijven maken»* en in dit vooruitzicht heeft hij toch waarschijnlijk den heer Renard niet geëngageerd om dit speelsaizoen te eindigen. Zonderlinge manier van administreren, die eindigt, waarmede men had moeten aanvangen, *namelijk van goede sujetten te leveren.* Het is nog zonderlinge, dat iemand bankroet zou gaan voor f 1500 en f 7500 zou kunnen bijpassen. Die geen verlies van f 1500 kan verdragen, kan voorzeker geen f 7500 verliezen.

Het is nogtans waar, dat de kassier, door de stedelijke regering den heer R. toegevoegd, om zijn soliditeit en braafheid door geheel Holland bekend staat en dat zijne boeken zich in goeden staat zullen bevinden, maar die kassier doet niets als de gelden, die door den heer R. gestort worden, in ontvangst nemen en op diens mandaat uitbetalen; hij controleert echter de ontvangsten en uitgaven niet.

Ten slotte wil ik, volgens mijn bedunkens, eens berekenen of de exploitatie van den Franschen Schouwburg, zulk eene gewaagde onderneming is. — Daar de tien sluitingsdagen f 1500 bedragen, zoo kunnen ook de artiesten met f 4500 per maand betaald worden; dus in negen maanden met . . . . . f 40,500. Het orkest kost 's jaarlijks . . . . . 16,000. Koristen en korps de ballet f 900 p. maand . . . . . 8100. De directeur, verlichting, affiches, suppoosten, frais du jaar etc. etc. f 2000 per maand . . . . . 18,000. Kosten voor de maanden Julij en Augustus, als wanneer geen opera gespeeld wordt. . . . . 8000.

Een ieder zal moeten toestemmen, dat ik niet karig geweest ben met berekening van kosten; zien wij thans welke hulpmiddelen het Fransche théâtre heeft. Subsidie van Z. M. den Koning . . . . . f 20,000. Van de stad . . . . . 25,000. Abonnement gedurende elf maanden . . . . . 25,000. Ontvangsten te Rotterdam (*) . . . . . 10,000. f 80,000.

De Loge van Z. K. H. Prins Frederik en ruim 120 tooneelvoorstellingen te 's Gravenhage gegeven, zoude deze niet genoegzaam hebben opgebracht om de ontbrekende f 10,600 aan te vullen? men herkene en oordeele. — Later zal ik wellicht het middel aantoonen, waardoor het stedelijk

(+) De Hollandsche tooneellisten hebben echter hunne repetitiën gedurende de heilige Paaschweek gehouden.

(*) In het vorige jaar hebben deze ruim f 13,000 bedragen.

bestuur zal kunnen beletten, dat vreemde Artisten in bij het buitenland om zijne probiteit, zoo hoog aangeschreven Holland niet zoo onmededoogend behandeld kunnen worden.

Q. N.

Schepping van I. Haijdn, uitgevoerd ten voordeele der noodlijdenden door den watersnood der provincie Utrecht, op den 28 April 1855, in de zaal van het gebouw voor Kunsten en Wetenschappen.

Dr. KIST *Caecilia*, twaalfde jaargang no. 10, 15 Mei 1855

Met veel verwondering werd in het tijdschrift *Caecilia* no. 10, dato 15 Mei 1855, bovenstaand artikel gelezen men zal onder het lezen van genoemd artikel zeggen, dat het mogelijk is, dat de uitvoering van de schepping van Haijdn op den 28 April 1855 alhier, aan de oordeelvelling van iemand is in handen gegeven, die, wat zijn muzikale kennis aangaat, altijd genoodzaakt is bij anderen te vernemen, hoe of de uitvoering van eenig muziekstuk is, hetwelk trouwens reeds meermalen gebleken is. Het hier wederom het geval, en wij zijn overtuigd, dat alle die deze schoone uitvoering hebben bijgewoond met ons hetzelfde gevoelen zullen deelen.

Het is niet onduidelijk, dat in het geheele artikel over een zeker soort van *dépit* doorstraalt, vooral in de aangehaalde noten bij genoemd artikel, zoo als in de 1e noot staat. *Plaatsen, waar het niet aan goede Solo-Sopranen ontbreekt, zoo als hier, en in de 2e staat: hoe kan men het verantwoord eene zangeres uit den vreemde te hebben ontboden, die de Gabriël in alle deelen niet zoo goed gen heeft, als Haijdn dit heeft voorgeschreven, terwijl hier in de stad zelve Sopranen voorhanden zijn voor de partij volkomen berekend.* Want het is toch klaar, dat de schrijver met die *Solo-Sopranen*, alhier voorhanden, voor het zingen van de partij van Gabriël volkomen berekend??? niemand anders bedoeld, dan iemand die de schrijver zeer na verwant is, welke hoewel middelmaat artieste van den tweeden rang, niet zoude voldaan hebben in eene partij, waar eene sopraan van den eersten rang, zooals jufvrouw Hartman, benodigd is. Wij zeggen niet voldaan zoude hebben, 1o. uithoofde van te weinig berekendheid voor die partij, en 2o. van te weinig gevoel. Het doel toch, doot de uitvoering der schepping van I. Haijdn alhier op den 28 April jl. verheven zijn boven zulk eene beoordeeling; maar wat kan men verwachten van iemand, wiens nijd en jaloezy zijn gaande gemaakt naardien men hem is voorbijgegaan door het niet uitnoodigen van de hierboven genoemde solo-sopraan, waarin trouwens de directie groot gelijk heeft gehad, als hebbende daaraan het kunstminnend publiek van Utrecht een schoone en genoeglijken avond bezorgd.

Utrecht, den 22 Mei 1855.

Prijs-Courant der Effecten.

AMSTERDAM, 25 Mei 1855

Nederland. Pct.		Rusland.	
Ned. W. Schuld. 2 1/2	68 1/16	Hope 1798/1816	5
Dito Certificat. 3	75 1/16 1/8	Dito 1823/1829	5
Dito Dito . . . 4	92 1/16 1/8	Cert. 1831/1838	5 88 1/16
O. I. Leening. 4		Dito Dito . . . 4 1/2	
Amort. Syndic. 8 1/2		Dito Hope . . . 4	
Hand. Maats. . . 4 1/2		Dito Stieglitz . . 5	76 1/16
Belgie.		Dito dito 5e Ser. . 4	
Certificaten . . . 2 1/2		Dito 1854 . . . 5	81 1/16
D° Rothschild. 2 1/2	50 1/16	Inscr. Assig. . . 6	
Frankrijk.		Certific. dito . . 6	
Obligatiën . . . 8		Polen.	
Spanje.		Obligatiën . . . 4	
Nieuwe 1	18 1/2 7/16	Oostenrijk.	
Dito Buitenl. . . 3	87 1/16	Metalliek . . . 5	61 1/16
D° Binnenl. 9/16 . 3	81 1/2 1/16	Dito bet. Amst. 5	74 1/16
Bew. Sp. Com. . . 4 1/16		Dito Nation. . . 5	84 1/16
Amort. Schuld. . . 4		Dito 1847 . . . 2 1/2	81 1/16
Portugal.		Dito 1851/1852 2 1/2	81 1/16
Londen nieuwe. 3	88 1/16 1/16		
Dito uitgest. . . 4			

Braz. bij Roths. p. s. 500. 5 pct. 99; Mexic., te 3 pct. 20 1/8, 1/8; dito Onb. 20 1/8, 1/8. Met uitzondering van Hollandsche, welke tot betoeder wederom goed te plaatsen waren, verkeerde de markt in eene slaauwe stemming, met weinig handel; alleen in rijksche was de omzet vrij levendig.

LONDEN, Donderdag 24 Mei. Consols op t. 90 1/2. N. Mexic. 3 pct. 22, 22 1/2; Gren. Uitg. 6 1/2, 7 1/2; 8 1/2; Ecuador 3 1/2, 4 1/2; Turksche leening 77; Spanje 18 1/2, 1/2. Weinig handel.

PARIJS, Donderdag 24 Mei. Fr. 4 1/2 pct. 93.30; 93.50; N. Mexic. 3 pct. 22, 22 1/2; Gren. Uitg. 6 1/2, 7 1/2; 8 1/2; Ecuador 3 1/2, 4 1/2; Turksche leening 77; Spanje 18 1/2, 1/2. p. 69.65; Sp. hinn. 3 pct. 31 1/2; dito 1 pct. 18 1/2.

WEENEN, Donderdag 24 Mei. N. Metall. 80; 84 1/2; Bankactien 992; Lombarden 103; Loten Wissel op Londen 12 19; dito op Parijs 147 1/2.